

ων διά την οικονομικήν και πολιτικήν των ἀπελευθερωσιν».

Κ' ἔπειτα τὸ Κόμμα, πού ἐμεῖς ἀναγνωρίζουμε ὅλες τὶς προσπάθειές του γιὰ τὸ σοσιαλιστικὸ ἀγῶνα, δὲν ἔχει ἀναγράψει στὸ πρόγραμμά του τὴ Δημοτική; Αὐτοὶ;

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ σήμερ' αὖριο ἓνα βιβλιαράκι περιεργότατο, πού θὰ διαβαστεῖ ἀχόρταστα. Ὁ τίτλος του: «*Η ζωμωδία τοῦ Ἀριστείου*», καὶ συγγραφέας του ὁ κ. Γρ. Ξενόπουλος. Αὐτὸ σώνει γιὰ νὰ μᾶς πεῖ τί γλέντια πρέπει νὰ περιμένουμε.

ΔΥΟ ΜΑΤΑΚΙΑ.....

Δυὸ ματάκια μὲ κοίταξαν
Καὶ τὸ νοῦ μου μοῦ πῆραν.
Τὰ ματάκια βασίλεψαν
Στὸ σκοτάδι ἀχνογύραν.

Μιά βραδιά μοῦ σθηστήκανε
Σὰ μικρὰ νεκροκέρια.
Πρὸς τὰστέρια πετάξανε
Καὶ τοὺς γίνηκαν ταῖρια.

Τὰ ματάκια μὲ κοίταξαν
Τῇ στιγμῇ πού σθηστήκαν.
Τὰ ματάκια τῆς δάκρυσαν
Στὸ σκοτάδι σὰν μπῆκαν.

Τώρα κλαίγω μονάχος μου
Συντροφιά ἔχω τὸν πόνο.
Καὶ τὰ δάκρυα μου στᾶζουνε
Σὰ δροσοῦλα ἀφ' τὸν κλῶνο.

Δυὸ ματάκια μὲ κοίταξαν
Καὶ τὸ νοῦ μου μοῦ πῆραν.
Τὰ ματάκια βασίλεψαν
Στὸ σκοτάδι ἀχνογύραν.

Χιος

A. ΛΟΪΖΟΣ

ΚΡΙΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

Κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ ρηθῇ πὼς μὲ τὸ θάνατο τοῦ Ν. Πολίτη ἡ ἑλληνικὴ ἐπιστῆμη ἀδυνατίζει κ' ἡ ἐπιστημονικὴ ἐμφάνιση τοῦ τόπου μας παρουσιάζεται τώρα ἰσχνότερη. Ἔτσι, σὲ λίγον καιρὸ, ὅταν ἡ φιλοσοφικὴ σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου μας θὰ καταντήσῃ ἓνα ἀπλό συνηθισμένο γυμνάσιο, πού δὲ θὰ μπορεῖ οὔτε μὲ τάντιστοιχα Εὐρωπαϊκὰ νὰ συγκριθεῖ, κατρακυλώντας ἀπὸ τὸ σημεῖο, ὅπου τὴν εἶχανε ἀνεβάσει μερικοὶ ἐπιστήμονες τῆς περιωπῆς τοῦ Πολίτη, ὑπάρχει ἐλπίδα νὰ συγκινήθῃ κ' ἡ Πολιτεία καὶ νὰ νιώσῃ τί πρέπει νὰ κάνει γιὰ τὸ ἀνέκτασμα τοῦ Πανεπιστημίου στὸ ὕψος πού πρέπει νὰ βρίσκεται ἓνα τέτοιο ἴδρυμα. Ὁ Πολίτης δούλεψε γιὰ νὰ διατηρήσῃ σ' ἐπιστημονικὴ περιωπῇ τὸ Πανεπιστήμιο, καὶ ἂν ἡ πανεπιστημιακὴ διδασκαλία του, μὲ ὅλη τὴ σοφία τοῦ δασκάλου, δὲ στάθῃκε γενικὰ τόσο καρποφόρα γιὰ τὸ μεγαλύτερο μέρος τῶν μαθητῶν του, ἴσως ἀπὸ ἑλπίου κάποιας μεθοδικῆς τάξεως, μὰ ἡ ἐπιστῆμη, δὲν μπορούμε νὰ τὸ ἀρνηθοῦμε, πὼς πολλὰ χρωστάει

στὸν ἄνθρωπο αὐτόν, πού τῆς ἀφιέρωσε ὅλο του τὴ ζωὴ μ' ἐνα θρησκευτικὸ φανατισμὸ, πού ἔκανε καὶ τὴ μοῦσα τοῦ Παλαμᾶ νὰ σκύβει εὐλαβικά μπροστά του. Ὁ Πολίτης εἶναι ὁ ἐπιστημονικὸς θεμελιωτὴς τῆς λαογραφίας στὸν τόπο μας, μιάς ἐπιστήμης ἀγνωστῆς στὴν ἐποχὴ του, πού αὐτὸς τὴν καλλιέργησε καὶ τὴν ἀνάδειξε σὲ βαθμὸ πού νὰ προκαλέσῃ καὶ τῶν ξένων σοφῶν τὴν προσοχή. Ὑπῆρχανε βέβαια καὶ πρὶν ἀπὸ τὸν Πολίτη πολλοὶ πού ἀγαποῦσαν νὰ μαζεῖουνε λαογραφικὸ ὕλικό, παρὰδοσες, παροιμίες, ἤθη, ἔθιμα καὶ τὰ ὅμοια. Μὰ τὸν τρόπο τῆς ἐπιστημονικῆς περισυλλογῆς, τῆς κατάταξης καὶ ἐρμηνείας τοῦ ὕλικου, πρῶτος ὁ Πολίτης τὸν δίδαξε. Τὴν ἐρασιγερτικὴ καὶ δίχως ἐπιστημονικὸ σκοπὸ ἀσχολίαν, διαδέχθηκε ἡ συστηματικὴ, ἡ μεθοδικὴ δουλειὰ τοῦ σοφοῦ λαογράφου πού ξαίρει τί ζητεῖται, πὼς νὰ τὸ ζητήσῃ καὶ γιὰ ποῖο σκοπὸ νὰ τὸ ζητήσῃ. Σκοπὸς τῆς λαογραφίας νὰ χύσῃ φῶς ἐκεῖ ὅπου δὲ φτάνει τὸ μάτι τῆς ἱστορίας, νὰ συμπληρώσῃ τὴν ἱστορικὴ ἔρευνα, νὰ διαφωτίσῃ τὸ χαραχτήρα καὶ τὴν ψυχὴ τοῦ λαοῦ, διαλύνοντας τὸ σκοτάδι πού σκεπάζει τὸ μυστήριον τῆς καταγωγῆς του, τῆς ἐξέλιξής του, τῆς ἐπιμειξίας του μὲ ἄλλους λαούς, πού στὸν ἱστορικὸ του δρόμο ἔτυχε νὰ ρθεῖ σὲ κάποια σχέση μαζί τους, δίνοντας ἢ παίρνοντας ἀπὸ αὐτοὺς κάτι ἀπὸ τὴν ψυχὴ τους. Γιὰ τὶς ἐπιμειξίες καὶ τὰ σταυρώματα τῶν λαῶν, ἡ λαογραφία καὶ ἡ γλωσσολογία εἶναι ἀπὸ τοὺς πολυτιμότερους παράγοντες. Ἔτσι, ἐκεῖ ὅπου ἐπικρατοῦσε ἡ ἀπλὴ πατριωτικὴ φαυλαταρία, ὁ Πολίτης ἔφερε τὸ φῶς τῆς ἐπιστήμης· ἤθη καὶ ἔθιμα, μῦθοι νεώτεροι, ἀποδείχθηκε πὼς ἔχουνε ἀμείση σχέση μὲ τὰ παλαιὰ, καὶ γενικὰ, πὼς ὁ σημερινὸς Ἕλληνικὸς λαός, μὲ ὅλο τὸ ἀνακάτωμα τῶν φυλῶν πού περᾶσαν ἀπὸ πάνω του καὶ κάτι βέβαια ἀφήσανε, ἀπομένει πάντα μιὰ φυλὴ καθαρὴ, διατηρώντας ὅλα τὰ κύρια γνωρίσματά της. Ἔτσι, μὲ τὴ μελέτη τοῦ βίου τῶν νεώτερων Ἑλλήνων, ὁ Πολίτης ἔρχεται μοιραῖα σὲ σχέση καὶ μὲ τὸ γλωσσικὸ ζήτημα. Ἡ ἀπόδειξη, πὼς ὁ σημερινὸς Ἕλληνικὸς λαὸς στέκεται ἓνας λαός πού ἔχει τὴν καταγωγὴν του ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνες μὲ μιὰ φυσιολογικὴ ἐξέλιξη καὶ ὄχι διαφθορά, ὅπως ἀβασάνιστα ὑποστηρίζει ἡ ἐπιπολιότητα τῶν ἀνιστόρητων, ἦρθε σὰν ἀπόδειξη πὼς καὶ ἡ γλώσσα τοῦ σημερινοῦ Ἕλληνικοῦ λαοῦ δὲν μπορεῖ νὰ νὰ εἶναι διαφθορὰ παρὰ φυσικὴ ἐξέλιξη τῆς ἀρχαίας γλώσσας. Ἔτσι, καὶ μόνο ἀπὸ τὴν ἀποψη αὐτῇ, ὁ Πολίτης στέκεται σὰν ἓνας ἀπὸ κείνους πού σταθήκανε οἱ μεγάλοι στιλοβάτες τοῦ δημοτικισμοῦ. Μὰ οἱ ὑπερεσίες του πρὸς τὴν δημοτικιστικὴν ἰδέαν εἶχανε χαραχτήρα ἑμμεσο. Ὁ Πολίτης, πού ἀναγνώριζε τὴ φυσιολογικὴ ἐξέλιξη τοῦ βίου τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων, δὲν μπορούσε βέβαια νὰ ἀρνηθῇ τὴ δημοτικιστικὴν ἰδέαν. Καὶ τὴ δημοτικὴ γλώσσα τὴν ἀναγνώρισε, καὶ μὲ ὅλες τὶς τιμὲς πού τῆς ἀνήκουσε, τὴν παρουσίασε πολλὰς φορὲς πού ἔτυχε νὰ γίνῃ εἰσηγητὴς φιλολογικῶν διαγωνισμῶν. Μὰ καὶ ἀντίκρου στὰ πρόσωπα τῶν κορυφαίων δημοτικιστῶν στάθηκε πάντα μὲ εὐλάβεια. Μὰ συστηματικά, ἄμεσα, δὲ βγήκε νὰ ἀγωνιστεῖ γιὰ τὴ δημοτικὴ γλώσσα. Καὶ εἶδαμε καὶ τὸ ἀπροσδόκητο, πού τόση πίκρα καὶ ἀπογοήτευση στάλαξε στὴν ψυχὴ μας, ὅταν κάποιος, σὲ μιὰ δημοσιογραφία